

Logatec

Petra Janša, foto: STO/ Bobo, D. Mladenovič

Na stičišču alpskega in dinarskega sveta, na križišču od Ljubljane proti Postojni, Cerknici, idrijsko-cerkljanskemu bazenu in proti Primorski, povezan z Vipavsko in Poljansko dolino leži Logatec (476 m) – občina in istoimensko osrednje mestno naselje.

Logaško krajino prekrivajo bogati gozdovi, ki so s pomembnimi cestnimi sečišči usmerjali življenjske tokove. Ti so se razvijali zlasti ob prevozništvu in lesarstvu. Danes predstavljajo gospodarsko moč kraja in občine lesna, kartonažna in kovinska proizvodnja, kmetijstvo in gozdarstvo, razvejena trgovska mreža in čedalje bolj razvijajoče se zasebno podjetništvo ter gostinska ponudba.

Rimska postojanka Nemško ime **Loitsch** si je gosposčina sposodila iz kranjske besede **Logatec**, ki je le stara, okrnjena beseda za rimsko obcestno postajo, imenovano **Mansio Longatico**. Zaradi geografske lege ter naravnih danosti in značilnosti je bilo v mnogih obdobjih to območje obmejno, kar je narekovalo graditev specifične infrastrukture. Med najzanimivejše prav gotovo sodi dediščina pozne antike. Logaška kotlina je bila središče edinstvenega **obrambnega kompleksa Claustra Alpium Iuliarum**. Danes nas na to spominja predvsem rekonstruirana vojaška postojanka oziroma stolp na Lanišču.

V obdobju fevdalizma je takšna lega vplivala na razvoj **furmanstva**, ki je bilo za tisto obdobje zelo značilno in je predstavljalo glavni vir dohodkov. Pogosto so se družine preživljale tudi z upravljanjem obcestnih furmanskih gostiln in postojank. Nekateri pa so se ukvarjali z donosnejšim tihotapljenjem oziroma kontrabantom. S to dejavnostjo je bila kar najtesneje povezana lesarska obrt – kolarstvo. O pomembnosti te dejavnosti ne moremo dvomiti, saj ima občina danes v grbu **motiv kolesa furmanskega voza**.

Logatec je pred več kot dvesto leti gostil dva pomembna moža: **Napoleona in generala Bernardotta**. Slednji je prav tu podpisal znameniti vojaški razglas za celotno Ilirsko provinco, v spomin na prvega pa so cesto ob vstopu na Logaško polje okrasili z **drevoredom lip**.

Pomembno prelomnico v razvoju krajev je povzročila dograditev južne železnice. Že več kot 150 let je minilo od prve vožnje na novozgrajeni železniški progi Ljubljana–Trst, ki se je dogodila v navzočnosti častitljivega Franca Jožefa I. Novembra leta 1857 je na logaško železniško postajo pripeljala prva lokomotiva.

Logaški grad V zgodovinskih virih so v 13. in 14. stoletju omenjeni logaški vitezi, zato je Valvasor domneval, da je grad Logatec - Loitsch stal na holmcu



Prvi pisni vir, v katerem je omenjen razvaljan in nadevan kolač, je Valvasorjeva Slava vojvodine Kranjske (1689).

Tabor nad Gorenjim Logatcem. Grajsko stavbo ob cesti sredi naselja je dal sezidati pred letom 1580 idrijski upravnik Urban Ainkhörn, graščak na Ljubeku in Hošperku, današnja podoba dvonadstropnega dvorca pravokotnega tlorisa z vogalnimi stolpi in imenitnim renesančnim polkrožno zaključenim portalom pa mu je v prvi polovici 17. stoletja nadel knez Janez Anton Eggenberg. Deželni knez je gospostvo in grad leta 1606 zastavil Adamu pl. Mosconu, nato je bil lastnik Ehrenreich Lamberg, od leta 1620 naprej pa gospodje Eggenbergi. Leta 1846 ga je odkupil knez **Windischgrätz**, ki ga je na prelomu stoletja odstopil za državne urade. Po vojni je bil nacionaliziran, v njem pa so bili še pred nekaj leti prostori vzgojnega zavoda za mladino. Danes grad temeljito prenavljajo; spremljevalni objekt je že prenovljen, v njem deluje lepo urejen **Klub Grajski park**, ki vam poleg gostinske ponudbe ponuja tudi veliko športnih možnosti (tenis, odbojka na mivki, lokostrelstvo ...).

Sakralna dediščina Župnijska cerkev sv. Nikolaja v Dolenjem Logatcu se prvič omenja leta 1526. Na kraju starejše cerkve, ki jo kot tabor omenja že J. V. Valvasor, je bila v letih 1795 do 1803 sezidana sedanja cerkev. Njena arhitektura kaže zanimiv prehod baroka v klasicizem. V letih 1924 do 1925 je bila cerkev prezidana po načrtih arhitekta Karla Holinskega. Leseni oltarji so izdelani v pozno-baročni tradiciji okoli leta 1800. V cerkvi visi slika sv. Nikolaja iz druge polovice



Pravi viteški meč križarja



Logatec v Slavi vojvodine Kranjske

19. stoletja. V niši nad vhodom v zakristijo je lesen kip Brezmadežne, ki izvira iz 18. stoletja. Po ustnem izročilu naj bi ga bili v cerkev prinesli v zahvalo neki mornarji.

Cerkev Matere božje v Gorenjem Logatcu se je včasih imenovala Marija v leševju. V popisu cerkvenih dragocenosti jo prvič omenja leta 1526, v svoji prvotni upodobitvi pa je razvidna na Valvasorjevi podobi Gorenjega Logatca iz leta 1697. Po topografiji logaškega župnika M. Keršmanca je bila postavljena leta 1754, kasneje pozidana in dozidana leta 1904. V opisu Gorenjega Logatca se omenja okrog cerkve pokopališče. Ob cerkvi je do danes ohranjena prvotna zazidalna situacija. Zazidava območja ob cerkvi je izpeljana v ločni obliki in zgodovinsko izpričuje taborško obrambno pozidavo ob cerkvi.

Tomažinov mlin Tomažinov ali Strojarsjev mlin je edini ohranjeni še delujoči mlin v Sloveniji in eden redkih v Evropi, zgrajen nad naravnim požiralnikom. Zanesljivih podatkov o tem, od kdaj se nad velikim breznom vrtijo vodna kolesa, ni. Po ustnem izročilu naj bi se vsaj od začetka 18. stoletja. V 300 letih je mlin zamenjal veliko lastnikov, po 1. svetovni vojni pa so ga kupili sedanji lastniki. Mlinska kolesa so nameščena v breznu, pod zemeljsko površino. Od treh mlinjskih koles se zdaj vrti samo še eno in omogoča **mletje pšenice, koruze, ječmena in ovs**. Prostor za mletje, kjer so trije kamni, so leta 1938 dvignili za dva metra in tako olajšali prinašanje žita in odnašanje moke.

Starine in vojaška oprema Vojni muzej Logatec je najmlajši tovrstni muzej v Slove-



Furmanstvo je predstavljalo glavni vir dohodkov.

Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija), www.obcina-logatec.com



Logaški grad



Župnijska cerkev sv. Nikolaja

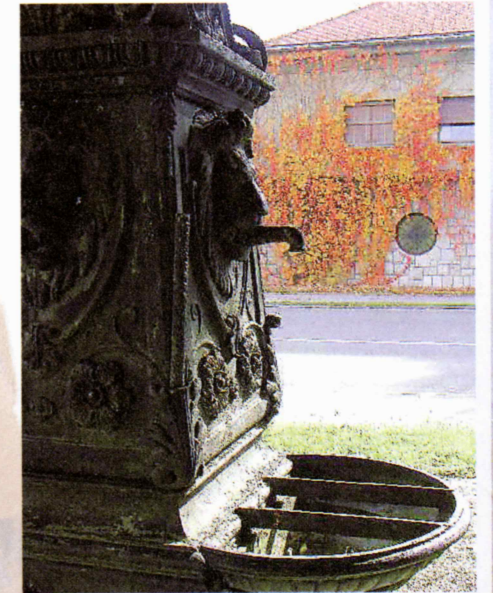


Cerkev Matere božje

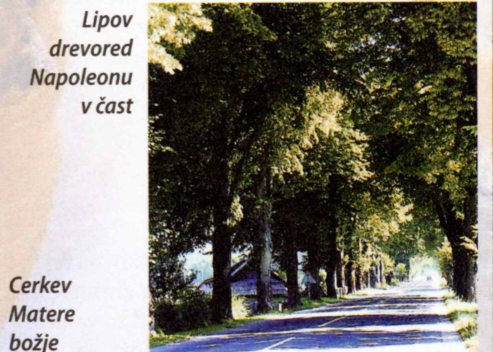
niji, vendar je po bogastvu gradiva izjemen. Predstavlja vojno in vojaško zgodovino Slovencev in slovenskega ozemlja od kamnite sekire prek keltskega in rimskega obdobja, srednjega veka ter I. in II. svetovne vojne, vse do vojne za samostojno Slovenijo in razvoja Slovenske vojske. Posebnost muzeja je zbirka **več kot 2800 odlikovanj** z vsega sveta.

Muzej starih predmetov »Na griču« je urejen v kozolcu - topolarju, ki pripada notranjski domačiji iz konca 19. stoletja. V njem so shranjeni stari predmeti, ki so jih nekdanji lastniki že zavrgli, gospa Ivanka Urbas pa jih je obnovila in postavila na ogled. Razstavljeni so predvsem predmeti, ki so se nekdanj na kmetijah uporabljali za vsakdanje življenje.

Zbirka je v treh etažah. V spodnjih dveh so predstavljena razna orodja in priprave, ki so se uporabljale za delo na polju in obdelavo kmetijskih pridelkov, v najvišji etaži pa sta kot del nekdanjega kmečkega domovanja na ogled kuhinja in spalnica.



Grajski vodnjak



Lipov drevored Napoleonu v čast



Notranost tradicionalnega mlina

S kolesom po logaški pokrajini Vsi kolesarski navdušenci lahko lepote, kraje in ljudi občine Logatec najbolje spoznajo, če prekolesarijo **Logaško kolesarsko transverzalo**. Nastala je leta 1997 in je zasnovana tako, da vključuje zanimivo turistično ponudbo, izjemne naravne danosti ter zanimivosti logaškega dela Notranjske. Dopušča spoznavanje celotnega območja po delih, kar omogoča načrtovanje večdnevni aktivnih počitnic.

Namenjena je predvsem ljubiteljem rekreativnega gorskega kolesarjenja. Speljana je po obstoječih gozdnih, poljskih in malo prometnih lokalnih poteh. Sestavljena je iz šestih odsekov v skupni dolžini 91 km. **D**